דְּאִית לֵיהּ – שכבר יש לו אִשָּׁה וּבָנִים וכבר קיים מצות פריה ורביה, אך עדיין קצת מצוה יש בכך ולכך נקרא 'רשות':

* * *

עוד שנינו במשנתינו: לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין: שואלת הגמרא וְהָא מַתְנְיָה קָא עָבְיד, ומדוע נקרא 'רשות'. ומתרצת, לֹא צְרִיכָא, כגון דְּאִיכָּא נָדוֹל – שיש אח גדול ממנו שראוי ליבם, וּמַתְנְיָה בַּנָּדוֹל שבאחים לְיַבֵּם לכתחילה, שכן דרשו ביבמות (כד.) מן הכתוב, ולכן לגבי האח הקטן אינה מצוה כל כך.

* * *

מבררת הגמרא: וְכֻלְּהוּ – כל אלו ששנינו, אין דנין אין מקדשין ואין חולצין ומיבמין, מַתְנִיתָא מַאי אסורים, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִכְתּוֹב פסק דין לדין, ושטר אירוסין לקידושין, ושטר חליצה לחולצת, וכתובה ליבמה:

* * *

עוד שנינו: וְאֵלּוּ הֵן מְשׁוּם מְצָוָה, לֹא מַקְדִּישִׁין וְלֹא מַעֲרִיכִין וְלֹא מַחֲרִימִין: טעם האיסור בכולם גְּזֵרָה מְשׁוּם שמא יבוא לעסוק במֻקָּח וּמִמְכָּר, שהקדש דומה למקח וממכר, שהוא מעביר הדבר לרשות הקדש:

* * *

עוד שנינו: וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת: מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא שאסור משום שמתקן בכך את הטבל לאכילה. מתרצת הגמרא: תָּנֵי רַב יוֹסֵף, לֹא נִצְרְכָה – לא הוצרכה המשנה ללמדנו את האיסור אֶלָּא באופן שהוא רוצה להפריש התרומה וליתְּנָהּ לַכֹּהֵן בּוֹ בַּיּוֹם – בשבת או ביו"ט, והיה מקום להתיר משום שאין זה נראה שמכוין לתקן הטבל אלא שרוצה לשמח את הכהן במתנות כהונה שיהיו לו לצורך יו"ט, ומשמיענו התנא שאף באופן זה אסור. הגמרא מגבילה את האיסור: וְהָנֵי מִילֵּי – מה שאסרו להפריש תרומות ומעשרות ביום טוב, הוא דווקא מִפֵּירֵי דְּטַבְלֵי מָאתָמוֹל – שהיה עליהם שם טבל קודם יו"ט, והיה לו לתקנם, אֲבָל פֵּירֵי דְּטַבְלֵי דְּאִידְּנָא – שביו"ט עצמו נתחייבו במתנות כהונה ולא היה אפשר להפריש מאתמול, כְּגוֹן עִיסָּה לְאַפְרוּשֵׁי מִינַּהּ חַלָּה – לענין הפרשת חלה מעיסה שנילושה ביו"ט, מַפְרְשִׁינַן ביו"ט וְיָהֲבִינַן את החלה לַכֹּהֵן.

* * *

המשנה מחלקת את הדברים המנויים במשנה לשלש: שבות, רשות, מצוה. מקשה הגמרא: וְכִי תְּנֵי המנויים במשנה שיש בהם משום רשות, האם רק מְשׁוּם רְשׁוּת אֵיכָּא [ו'רשות' משמע שמותרים ביו"ט] וּמְשׁוּם שְׁבוּת לֵיכָּא – האם אין בהם איסור מדרבנן, והרי כולם לאיסור נשנו במשנה. וְכן קשה על תָּנֵי המנויים בסיפא, וכי מְשׁוּם מְצָוָה אֵיכָּא [י-ישׁ] בהם, ואיסור מְשׁוּם שְׁבוּת לֵיכָּא, והרי אף הם נשנו לאיסור. ומדוע חילקם התנא שברישא הזכיר האיסור משום שבות ובמציעתא וסיפא לא הזכיר שבות. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לא מִבַּעְיָא קָאָמַר – המשנה שנויה בדרך 'לא זו אף זו', דהיינו שאת הפשוט יותר שנה קודם, כלומר, לֹא מַבַּעְיָא – אין צריך לומר לגבי השנויים ברישא שיש בהם שְׁבוּת גְּרִידְתָּא – איסור בלבד, בלא לחלוחית מצוה, ופשוט דְּאָסוּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ המנויים במציעתא שהם שְׁבוּת דִּרְשׁוּת – שיש בהם קצת מצוה – נַמִּי אָסוּר, וְלֹא מִבַּעְיָא המנויים במציעתא שהם שְׁבוּת דִּרְשׁוּת שיש בהם רק קצת מצוה דְּאָסוּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ המנויים בסיפא שיש בהם שְׁבוּת דְּמִצְוָה – שמקיים מצוה בפעולות אלו, נַמִּי אָסוּר:

* * *

עוד שנינו: כָּל אֵלּוּ בְּיוֹם טוֹב אָמְרוּ קל וחומר בשבת, אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד: מקשה הגמרא: וכי לא חילקו חכמים עוד בין שבת ליו"ט, וּרְמִינְהוּ – קשה מהמשנה בראש הפרק, ששנינו, מַשִּׁילִין דֶּרֶךְ אֲרוּבָּה בְּיוֹם טוֹב אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת, הרי שיש חילוק נוסף בין שבת ליו"ט. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, לֹא קַשְׁיָא, הָא – מה ששנינו בסיפא שאין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש, לפי דעת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר היא, שלא התיר שום איסור ביום טוב אלא אוכל נפש בלבד, ולשיטתו אכן אסור להשליך פירות ביום טוב דרך הארובה כמו בשבת. הָא – המשנה שבראש הפרק, בשיטת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ היא שהתיר טירחא ביו"ט משום הפסד ממון. ומביאה הגמרא את מחלוקתם: דְּתַנְיָא, אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ שֶׁנִּפְּלוּ לְבוֹר – בהמה ובנה שנפלו לבור ביו"ט, ואם מעלה את שניהם נמצא טורח באחד מהם שלא לצורך, כיון שאסור לשחוט שניהם ביום אחד, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹן – אחד מהם, עַל מְנָת לְשׁוֹחֲטוֹ לצורך יו"ט, וְצריך לשׁוֹחֲטוֹ כדי שלא תהא הטירחא לחינם, וְהַשֵּׁנִי אסור להעלות, אלא עוֹשֶׂה לוֹ פַּרְנָסָה – נותן לו מזונותיו בְּמָקוֹמוֹ – בבור, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹן עַל מְנָת לְשׁוֹחֲטוֹ וְאחר שהעלהו אֵינוֹ שׁוֹחֲטוֹ, וְחוֹזֵר וּמַעֲרִים כאילו נמלך לשחוט את האחר וּמַעֲלֶה את הַשֵּׁנִי, וכששניהם למעלה רָצָה זֶה שׁוֹחֵט, רָצָה זֶה שׁוֹחֵט. הרי שהתיר טירחא משום הפסד ממון, וכמו כן התיר גם להשיל פירות ביו"ט משום חשש הפסד. אבל לרבי אליעזר לא התירו ביו"ט שום דבר מלבד אוכל נפש, וכדבריו נשנתה משנתינו.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לרב יוסף, מַמַּאי – מנין שיש לתלות את מחלוקת המשניות במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע, דִּילְמָא [־שמא] עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם שאסור להעלות אותו ואת בנו, אין זה אֶלָּא משום דְּאֶפְשָׁר להימנע מהפסד גם בלא להעלותו, והיינו כְּפַרְנָסָה שנותן לו בתוך הבור, אֲבָל הָכָא במשנת משילין פירות, דְּלֹא אֶפְשָׁר כְּפַרְנָסָה, לֹא אסר. אִי נַמִּי, יש לדחות גם להיפך, עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם שמותר להעלות הבהמה, אין זה אֶלָּא משום דְּאֶפְשָׁר לְאַעֲרוּמֵי – שאין מוכח שלהציל ממונו מתכוין, אלא אדם אחר הרואה אותו אומר שיתכן שמעלה את השני משום שהראשון כחוש והשני טוב ממנו, אֲבָל הָכָא במשנת 'משילין' דְּלֹא אֶפְשָׁר לְאַעֲרוּמֵי, שהכל יודעים שכוונתו להציל ממונו, לֹא התיר רבי יהושע. וחזרה קושיית הגמרא שמשנת משילין דרישא סותרת למשנתינו.

מתרצת הגמרא באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, לֹא קַשְׁיָא, הָא – משנתינו שלא התירה ביו"ט אלא אוכל נפש, שנויה כשיטת בֵּית שַׁמַּאי, וְהָא ששנינו ברישא שמשילין פירות ביו"ט, שנויה כשיטת בֵּית הִלֵּל. דְּתַנְיָן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מוֹצִיאִין לֹא אֶת הַקָּטָן וְלֹא אֶת הַחוֹלֶה וְלֹא אֶת סֵפֶר תּוֹרָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים ביו"ט [שלדעתם לא הותר ביום טוב יותר מבשבת אלא לצורך אוכל נפש, וכדברי משנתינו, ואף השלת פירות מן הגג תיאסר לשיטתם]. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין להוציא לרשות הרבים אף דבר שאין בו משום צורך אוכל נפש [ולדבריהם אף השלת וטלטול פירות יש להתיר משום הפסד ממון, וכמו ששנינו בראש הפרק]. שואלת הגמרא: דִּילְמָא לֹא הִיא – שמא אין לתלות דין 'משילין' במחלוקת בית שמאי ובית הלל, משום שעַד כָּאן לֹא קָא אָמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי הָתָם – מה שהחמירו בית שמאי שם, אין זה אֶלָּא אֲהוֹצָאָה מרשות לרשות, אֲבָל אַטְּלְטוֹל – על טלטול מוקצה באותה רשות, כגון לשלשל את הפירות, לֹא אסרו. משיבה הגמרא: אֲמַטּוּ טַלְטוּל לָאו צוֹרְךְ הוֹצָאָה הוּא – וכי איסור טלטול מוקצה אינו משום הוצאה, והרי טלטול מוקצה נאסר כדי שלא יבוא לידי הוצאה, שכל הוצאה מתחילה על ידי טלטול, וכיון שכך אין לחלק ביניהם, וכשם שאסרו בית שמאי הוצאה שלא לצורך, הוא הדין טלטול שלא לצורך:

* * *

משנה

במשנה זו מבואר שכשם שאסור לאדם לצאת מחוץ לתחום, הוא הדין לחפציו, שדינם תלוי בדין בעליהם. הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים של אדם, דינם כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים, ואסור להוציאם בשבת ויו"ט מחוץ לתחומו של בעליהם, ואם עירבו לצד אחד אי אפשר להוציאם אלא לאותו צד. הַמּוֹשֵׁר בְּהֶמְתּוֹ לשמירה ביו"ט או בשבת, לְבֻנּוֹ אוֹ לְרוֹעֶה, חֲרֵי אֵלּוּ כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים, הואיל ובבין השמשות לא היה ידוע שיתנה לו, וקנתה הבהמה שביתה ברשות הבעלים. כֵּלִים הַמְיוּחָדִין להשתמשות לְאֶחָד מִן הָאֲחִין שֶׁבַּבַּיִת אע"פ שלכולם יש

המשך בעמוד קפג

חלק בהם, כגון שמת האב ועדיין לא חילקו את הירושה, חֲרֵי אֵלּוּ כְּרַגְלָיו של אותו את, ואסור להוציאם מחוץ לתחומו, וְכלים שֶׁאֵין מְיוּחָדִין לאחד מן האחים אלא כולם משתמשים בו בשוה, חֲרֵי אֵלּוּ הכלים בְּמָקוֹם שֶׁכל האחים הוֹלְכין – יכולים ללכת שם. ואם אחד מהם עשה עירובי תחומין לצד צפון, אסור להוליכם לצד דרום, כיון שהאח שעירב לצפון אסור לילך לצד דרום אפילו פסיעה אחת, וכן אסור להוליכם לצד צפון יותר מאלפיים אמה, כיון ששאר האחים אסורים לילך שם.

הַשּׁוֹאֵל כְּלֵי מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, דין הכלי כְּרַגְלֵי הַשּׁוֹאֵל. אבל אם שאל את הכלי בְּיוֹם טוֹב, דינו כְּרַגְלֵי הַמַּשְׁאִיל, שאצלו היה הכלי בבניסת החג. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ ביום טוב תְּבָלִין כדי לתבל את תבשילה, וְכן אם שאלה מַיִם וּמֶלַח לְצורך עִיסָּתָהּ, חֲרֵי אֵלּוּ – התבשיל והעיסה כְּרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן ואפשר להוליכם רק למקום ששתיהן יכולות ללכת, מאחר והמים המלח והתבלין קנו שביתה בבין השמשות אצל המשאילה, ושאר חלקי התבשיל והעיסה אצל חברתה, וכיון שנתערבו יחד אי אפשר להוליכם למקום שאחת מהן אינה יכולה לילך. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר בְּמַיִם, שאין נקראין על שם בעליהם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ – אין המים ניכרים בעיסה ובתבשיל, ובטלים לעיסה ולתבשיל:

גמרא

שואלת הגמרא: מַתְנִיתִין – משנתינו, ששנינו בה שהמוסר בהמתו לרועה ביום טוב הרי הם כרגלי הבעלים ולא כרגלי הרועה,

דְּלָא כְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָא, דְּתַנְיָא, רַבִּי הוֹשַׁעְיָא אוֹמֵר, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש אומרים שֶׁאַבָּא הוֹשַׁעְיָא הוא האוֹמֵר את ההלכה הבאה, הַלּוֹקֵחַ [־הקונה] בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ מֶעֱרֶב יוֹם טוֹב, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מְסָרָהּ לוֹ – המוכר ללוקח אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב, והיה מקום לומר שהבהמה עומדת ברשות המוכר לענין תחומים, אף על פי כן הֲרֵי הִיא כְּרַגְלֵי הַלּוֹקֵחַ, ומותר להוליכה רק בתוך תחומו של הקונה, שכיון שמערב יום טוב הבהמה עומדת להימסר לו, הרי היא עומדת ברשותו לענין תחומים. וְהַמּוֹסֵר בְּהֵמָה לְרוֹעֶה לשמור עליה עבור הלוקח, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מְסָרָהּ לוֹ – לרועה אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב, הֲרֵי הִיא כְּרַגְלֵי הָרוֹעֶה, הואיל וסתם בהמה עומדת כבר מערב יום טוב להימסר לרועה. אם כן נמצאת שיטת רבי דוסא שלא כמשנתינו, שבמשנתינו סתם התנא שהמוסר את הבהמה לרועה ביום טוב הרי היא כרגלי הבעלים, ואפילו שמערב יום טוב היתה הבהמה עומדת להיות ברשות הרועה. ואילו לרבי דוסא, אם היא עומדת להימסר ביו"ט נחשב כאילו כבר נמסרה בערב יו"ט.

הגמרא מיישבת את דעת רבי דוסא עם משנתינו: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי דּוֹסָא – אפשר שמשנתינו אף כדעת רבי דוסא, וְלֹא קַשְׁיָא, כָּאן – דברי רבי דוסא אמורים בְּשִׁשׁ רוֹעֶה אֶחָד בעיר וכל בני העיר מוסרים לו בהמותיהם, ומשום כך נקנית שביתת הבהמה אצלו בבין השמשות, אף שלא היתה אצלו מערב יו"ט, כיון שכבר מעבשיו ידוע שלמחר תימסר לו, ואילו כָּאן – במשנה ששנינו 'הרי היא כרגלי הבעלים' מדובר בְּשִׁשׁ שְׁנֵי רוֹעִים בעיר, ואין ידוע מערב יו"ט למי ימסרנה, ולכן כל זמן שהיא עדיין ביד הבעלים ולא מסרה לרועה, הרי היא כרגלי הבעלים.

הגמרא מוכיחה שיש חילוק בין אם יש בעיר שני רועים או יש רק רועה אחד: דְּיָקָא נַמִּי שהמשנה עוסקת באופן שיש שני רועים בעיר, דְּקָתָנֵי במשנה לְבֵנוֹ אוֹ לְרוֹעֶה' ומזה שהוסיפה 'לבנו', שאין בזה חידוש, שֶׁמַּע מִינָּהּ שמדובר באופן שיש לו שני רועים, בנו ורועה אחר. אולם כשיש בעיר רועה אחד הרי הוא כרגלי הרועה, וכדברי רבי דוסא.

אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֲלָכָה כְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָא שהמוסר בהמה לרועה הרי היא כרגלי הרועה. מקשה הגמרא: וְמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי – וכי יתכן שאמר כן רבי יוחנן, שהלכה כרבי דוסא, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה – כאשר רבי סתם הלכה במשנה, ולא פירש מי הוא האומרה, כן היא ההלכה. וּתְנַן במשנתינו, 'הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים והמוסר בהמה לבנו או לרועה הרי היא כרגלי הבעלים', וזה שלא כדברי רבי דוסא שאמר כרגלי הרועה, וכיצד אמר רבי יוחנן שהלכה כרבי דוסא, ושלא כסתם משנה. מתרצת הגמרא: וְלָאו אוֹקֵימְנָא – האם לא יישבנו את דברי רבי דוסא עם משנתינו, שכָּאן – דברי רבי דוסא אמורים בְּשִׁשׁ רק רוֹעֶה אֶחָד בעיר, ולכן בהבהמה כרגליו, וְכָאן – במשנה ששנינו 'המוסר בהמה לרועה הרי היא כרגלי הבעלים' מדובר בְּשִׁשׁ שְׁנֵי רוֹעִים בעיר, ושתי ההוראות מתיישבות יפה זו עם זו.

* * *

מי שמניח עירוב לסוף אלפיים אמה לצד אחד, יכול ללכת ממקום העירוב עוד אלפיים אמה, אלא שאלפיים אמה אלו הם תחת האלפיים אמה שהיה מותר לו ללכת בהם לצד שכנגד, כגון אם הניח עירוב לצד מזרח, יכול ללכת ארבעת אלפים אמה לצד מזרח, אבל לצד מערב אינו יכול לצאת מן העיר כלל. ואם הניח עירוב לסוף אלף אמה בצד מזרח, יכול ללכת שלשת אלפים אמה לצד מזרח, ואלף אמה לצד מערב, שאלף אמה שהיו בצד מערב העתיק לצד מזרח.

הגמרא מביאה ברייתא הדנה בחפצים שיש עליהם בעלות משותפת כיצד נמדד תחומם: תָּנוּ רַבָּנָן, שְׁנַיִם שֶׁשָּׁאֲלוּ חָלוּק אֶחָד מערב יום טוב על מנת שיהיה בְּשׁוּתָּפוּת בין שניהם ביו"ט, זֶה – האחד שאל אותו כדי לֵילֵךְ בּוֹ שַׁחֲרִית לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְזֶה – השני שאל אותו כדי לִיכָּנֵס בּוֹ עֲרָבִית – בליל החג לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. זֶה – אחד מהם עָרַב עָלָיו – על החלוק, על מנת שיוכל להוליך את החלוק לְצַד צָפוֹן, ושם את עירובו לסוף אלף אמה מצד צפון העיר, וְזֶה השני עָרַב עָלָיו על מנת שיוליכנו לְצַד דָּרוֹם, ושם עירובו לסוף אלף אמה לדרום העיר. זֶה שֶׁעָרַב עָלָיו לַצָּפוֹן, מְהַלֵּךְ לַצָּפוֹן כְּרַגְלֵי מִי – כאותה דרך שיכול לילך לצפון זה שֶׁעָרַב עָלָיו לְצַד דָּרוֹם, דהיינו רק האלף אמה הראשונים שבצפון העיר, וְזֶה שֶׁעָרַב עָלָיו לַדָּרוֹם, מְהַלֵּךְ לַדָּרוֹם רק כְּרַגְלֵי – כאותה דרך שיכול ללכת מִי שֶׁעָרַב עָלָיו לַצָּפוֹן, דהיינו רק האלף אמה הראשונים שבדרום העיר. וְאִם מְצָאוּ אֶת כל הַהֶתְחוּם – כגון שאחד עירב לסוף אלפיים אמה לדרום ואחד עירב לסוף אלפיים אמה לצפון, חֲרֵי זֶה לֹא יְזִיזֶנָּה – את החלוק מִמְּקוֹמָהּ – מחוץ למקום מושבם, אפילו פסיעה אחת.

* * *

הגמרא דנה בחפץ שקנוהו שני שותפים בערב יום טוב על מנת לחלקו ביניהם ביום טוב, ובערב יום טוב בין השמשות לא הוברר עדיין מהו חלקו של זה ומהו חלקו של זה, וביום טוב חלקו ורוצה כל אחד לקחת את חלקו למקום שעירב עליו, והנידון הוא האם הוברר למפרע שחלק כל אחד שבא לידו ביום טוב היה שלו לבדו מערב יום טוב בין השמשות וקנה שביתה כרגליו, או שלא שייך לברר למפרע ביום טוב מה היה חלקו בשעת קניית השביתה בערב יום טוב ולא יוכל להוליך את חלקו אלא למקום שיכולים שניהם ללכת שם:

אֲתָמַר, שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ – קנו בערב יום טוב חֲבִית של יין וּבְהֵמָה בְּשׁוּתָּפוּת, על מנת לחלוק אותם ביום טוב. רַב אָמַר, לאחר שחלקו ביו"ט הַחֲבִית מוּתֶּרֶת – יכול כל אחד להוליך את חלקו למקום שעירב לשם, וְאילו בְּהֵמָה לאחר ששחטוה וחילקוה אֲסוּרָה – אסור להוליך ממנה אלא למקום שניהם יכולים ללכת לשם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר חֲבִית נַמִּי – אף חבית שחילקוה השותפים ביום טוב, אֲסוּרָה בהולכה כל אחד לתחומו, אלא מוליכה רק למקום ששניהם מותרים ללכת לשם.

הגמרא מבארת את טעמו של רב שמחלק בין חבית לבהמה: מַאי טַעְמָא רַב שמתיר בחבית להוליכה כל אחד כרגליו, ואילו בבהמה אוסר ומוליכה רק למקום ששניהם מותרים בו, אִי קָא טָבַר יֵשׁ בְּרֵירָה – אם הוא סובר שאפשר להתברר למפרע שחלקו של כל אחד שקבל ביום טוב היה חלקו כבר בערב יו"ט בין השמשות, ולכן מותר לכל אחד להוליך בתחומו את חלקו בחבית, אם כן אֲפִילּוּ בְּהֵמָה תִּשְׁתָּרֵי – יהיה מותר לכל אחד להוליך גם את חלקו מהבהמה בתחומו. וְאִי קָטָבַר שאֵין בְּרֵירָה – אין אומרים שהוברר למפרע למי היה שייך כל חלק מערב יום טוב, ולכן אסור לכל אחד להוליך בתחומו את חלקו בבהמה, אם כן אֲפִילּוּ חֲבִית נַמִּי תהיה אֲסוּרָה, דכיון שאין אומרים שהוברר חלקו מערב יו"ט, אפשר שחלק זה שבא לידו ביום טוב היה מערב יום טוב בשעת שביתה בחלקו של שותפו וקנה שביתתו כרגליו של שותפו, ומספק יש להתיר להוליכה רק למקום ששניהם יכולים ללכת לשם.

מתרצת הגמרא: לְעוֹלָם קָטָבַר רב שֵׁשׁ בְּרֵירָה, ולכן חבית שחילקוה השותפין ביום טוב מותר לכל אחד להוליך את חלקו בתחומו, וְאַף על פי כן שַׁנְיָא [־שונה] בְּהֵמָה שאסור לכל אחד להוליך את חלקו בתחומו, משום דְּקָא יָנְקֵי תְּחוּמֵין מֵהֲדָדֵי – אברי הבהמה הראויים להתחלק לשני השותפים, יונקים זה מזה, ואם כן אף שמתברר למפרע שכבר מערב יום טוב חלק זה היה של זה וחלק זה היה של חבירו, מכל מקום כיון שבתחילת יום טוב [קודם שחלקו בפועל] ינקו אברי הבהמה זה מזה, נמצא שנתערב חלקו בשל חבירו, ובכל חתיכה וחתיכה יש חלק השייך לחבירו ולכן אינו יכול להוליכו בתחומו, ומשום כך אסר רב בבהמה.

אָמְרֵי [־הקשו] לֵיהּ רַב כַּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב, לשיטתך שאסרו את הבהמה משום יניקת האברים, יש לתמוה וכי לְאֵיפּוּר תְּחוּמֵין חָשְׁשׁוּ – מדוע אתה אוסר את הבהמה חָשְׁשׁוּ ורק לְאֵיפּוּר תְּחוּמֵין

המשך בעמוד קעח

רק בהולכה ומשום איסור תחומים, ואינך אוסרה בטלטול אפילו בתוך התחום משום איסור מוקצה. שכיון שכל אחד מקצה דעתו שלא יאכל מחלק חבירו, נמצא שעל ידי יניקת האברים זה מזה מגיע לכל אחד מחלק חבירו שאסור עליו במוקצה, ואם חוששים ליניקת האברים מדוע שלא נחשוש מאותו טעם לאיסור מוקצה. אלא ודאי אין חוששים ליניקת האברים. שָׁתִיק רַב – ולא השיב על קושייתם.

* * *

הגמרא מסיקה את ההלכה בנדון זה של חבית ובהמה: מַאי חַיָּיו עָלָּה – מה נפסק להלכה בנידון זה, ומביאה הגמרא מחלוקת בזה: רַבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר יֵשׁ בְּרֵירָה ולכן בין חבית ובין בהמה מותרין להוליכן כל אחד מהשותפים לתחומו, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֵין בְּרֵירָה ולכן בין חבית ובין בהמה מותרים בהולכה רק למקום המותר לשניהם.

מקשה הגמרא: וְכִי מָבָר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא יֵשׁ בְּרֵירָה, ולכן התיר לשותפין להוליך כל אחד את חלקו לתחומו, וְהָתַנַן, חֲמֵת שנמצא בַּבַּיִת, וְלוֹ – לבית פְּתָחִים הַרְבֵּה, וכולם פתוחים או סגורים, ואין יודעים דרך איזה פתח יצא המת, כּוּלָּן – כל הפתחים טְמֵאִים, ולפיכך הכלים המונחים בחלל הפתחים מתחת תקרת הפתח אף מחוץ לדלת, טמאים, ואפילו שאין תקרה זו נמצאת תחת הגג המאהיל על המת. ומשום שגזרו חכמים טומאה על מקום שעתידים להוציא משם את המת, וכיון שאין ידוע באיזה פתח יעבור המת שהרי כולם שוים – פתוחים או סגורים, לכן כולם טמאים מספק, שעל כל פתח ופתח אנו מסופקים שמא יצא המת דרכו. ממשיכה הברייתא: ואם נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן – מהפתחים לאחר מיתת המת, ומעכשיו ודאי שיוציאו את המת דרך פתח זה, הרי הוּא – הפתח טָמֵא, ולפיכך כלים שתחת אותו הפתח, בין אותן שהיו כבר בין אלו שיבואו מעתה, טמאים, וְכוּלָּן – כל שאר הפתחים, טְהוֹרִים, ומעתה אם יבואו כלים תחתיהם, טהורים. וכן אם חִשֵּׁב העוסק במת לְהוֹצִיאוֹ – את המת בְּאֶחָד מֵהֶן – מן הפתחים אוֹ בְּחֲלוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טפחים, אף על פי שעדיין אין אותו פתח פתוח, הרי מחשבתו מַצֶּלֶת עַל הַפְּתָחִים כּוּלָּן מלטמא את הכלים שתחתיהם. ונחלקו בזה בית שמאי בית הלל, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, וְהוּא שֶׁחִשֵּׁב עָלָיו – דין זה, שמחשבתו להוציא בפתח אחד מועלת להציל את שאר הפתחים, הוא דווקא אם חישב כן עַד שֶׁלֹּא יָמוּת הַמֵּת – קודם שמת, אבל אם היתה מחשבתו על הוצאת המת מפתח זה רק לאחר המיתה, כל הפתחים טמאים, שהרי בשעה שמת עדיין לא היה ברור שיוציאוהו דרך שם, ונמצא שבאותה שעה כבר נטמאו הכלים שהיו בשאר פתחים, ואין אומרים שהוברר למפרע שהיה המת עתיד לצאת דרך פתח זה וממילא שאר הפתחים והכלים שתחתיהם טהורים, שבית שמאי סוברים 'אין ברירה'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף אם חשב להוציאו בפתח זה מִשֶּׁיָּמוּת הַמֵּת – לאחר שמת, גם מועילה מחשבה לטהר את שאר הפתחים על ידי שאומרים שהוברר למפרע שדרך פתח זה יוציאו את המת, שבית הלל סוברים 'יש ברירה'.

וְאִתְּמַר עָלָּהּ – על מה שטיהרו בית הלל את שאר הפתחים, אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא, לא אמרו בית הלל לְטַהֵר אֶת הַפְּתָחִים כשחישב על פתח או חלון אחד, אלא את הכלים שיהיו בחלל הפתחים מְבָאן וּלְהַבָּא – לאחר שכבר בירר בדעתו את הפתח שיוציא בו את המת. ומדייקת הגמרא: מְבָאן וּלְהַבָּא אִין – רק על להבא מועילה מחשבתו לטהר את הפתחים, אבל לְמַפְרֵעַ – כלים שהיו משעת מיתה עד שחשב להוציאו דרך פתח זה, לֹא – אין מחשבתו מועילה לטהר כלים הללו למפרע, שאין אומרים הוברר הדבר למפרע שיצא המת בפתח זה. הרי שרבי הושעיא סובר 'אין ברירה', ומכאן סתירה לדבריו שאמר לגבי חבית ובהמה שיש ברירה ומותר לכל אחד מהשותפים להוליך את חלקו בתחומו.

מתרצת הגמרא: אֲפוּךְ – יש להפוך את השיטות כאן ולגרוס רַבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר אֵין בְּרֵירָה וחבית ובהמה אסורין, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר יֵשׁ בְּרֵירָה ושניהם מותרים. מקשה הגמרא: וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן – וכי אפשר לומר שרבי יוחנן סובר שיש בְּרֵירָה, וְהָאָמַר רַב אַסִּי כך אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָאוֹחֵז שֶׁחָלְקוּ את ירושת אביהם, כֹּלְקוּחוֹת שקנו שדה אחוזה הֵן, וּלכך מַחֲזִירִין האחין זֶה לָזֶה בַּיּוֹבֵל את השדה שחלקו ביניהם, שהרי כשירשו מאביהם את השדה היתה כולה שייכת לשניהם בשוה, וכשחלקו ביניהם את הקרקע הרי זה כמו שכל אחד מכר לאחיו את מה שיש לו בחלק שמקבל האח, ולפיכך מחזירין זה לזה ביובל כשאר מוכר שדה אחוזה שחוזרת לבעליה ביובל. הרי שרבי יוחנן סובר שאין ברירה, שאם יש ברירה, היה לנו לומר שאף לאחר שחלקו אינם כלקוחות, אלא כיורשים, וכאילו כך היתה הירושה מחולקת בתחילה כשמת אביהם, שהיה מתברר למפרע שזהו חלקם בירושה, ולא היו צריכים להחזיר זה לזה ביובל.

הגמרא רוצה לדחות את הקושיא ולתרץ: וְכִי תֵּימָא – ואם תרצה לחלק ולומר, דְּבִי לֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּרֵירָה – מתי סובר רבי יוחנן שאין ברירה, דווקא בְּדינים שהם מִדְּאוֹרַיְיתָא, וכגון דין ירושה שהוא מן התורה, ורק בזה לא סמך רבי יוחנן על ההלכה של ברירה שלא להפקיע משום כך את השדה ביובל, אֲבָל בְּדִינִים שהם מִדְּרַבָּנָן, כגון תחומים, אִית לֵיהּ לרבי יוחנן שסומכים על דין ברירה לומר שהוברר הדבר למפרע על כל חלק מהבהמה או החבית שהיה שייך להם כבר מערב יום טוב לענין שיקנה להם שביתה. ושוב אפשר להפוך את השיטות ולומר שלרבי יוחנן יש ברירה. הגמרא דוחה את האפשרות לחלק בשיטת רבי יוחנן בדין ברירה בין דאורייתא לדרבנן: וּבְהלכות שהן מִדְּרַבָּנָן מִי אִית לֵיהּ לרבי יוחנן 'יש ברירה', וְהַתַנְיָא אַיְּיוֹ [ר"ש חכם], רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אָדָם מַנִּיחַ עַל שְׁנֵי דְּבָרִים בְּאֶחָד, כגון אם הניח בערב שבת שני עירובין, אחד לצד מזרח ואחד לצד מערב, ועדיין אינו יודע אם ירצה לילך לשמוע מפי הרב שבמזרח או מפי הרב שבמערב, אינו יכול לסמוך על מה שלמחר יחליט ויברר להיכן ירצה שיקנה שביתה, ואין יכול להתנות כך. אֶלָּא כשרוצה לשמוע מחכם מסויים ורק אינו יודע מאיזה צד יבוא, יכול להניח שני עירובין בשני הצדדים, ולהתנות שֶׁאִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח יהא עֵירוּבוֹ לַמִּזְרָח, ואם יבוא אותו חכם לַמַּעֲרָב יהא עֵירוּבוֹ קונה לו שביתה לְצַד מַעֲרָב. וְאִילּוּ לְכָאן וּלְכָאן לֹא – אם ישנם שני חכמים בשני הצדדים, אינו יכול להניח שני עירובין, אחד למזרח ואחד למערב, ולמחר יבחר לאיזה חכם יבחר ללכת, כי אין ברירה.